

חינוך ילדים בדרכו של אברהם אבינו ע"ה

התורה הקדושה כותבת: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'" (בראשית יח, יט). והביאור בזה הוא, שמעשים טובים שעשה האדם עצמו אין הם מספיקים, אלא עיקר שבחו של האדם הוא כלפי העתיד, דהיינו במשנתו שהוא מעביר לזרעו אחריו. הקב"ה מעיד על אברהם: "כי ידעתיו" - בלשון עדות, שאכן יצווה את בניו ואת ביתו אחריו. ובזכות ההמשכיות הברוכה של אברהם התגלה אליו ה'. רבי יהודה צדקה זצ"ל, ראש ישיבת "פורת יוסף", היה אומר בדרשותיו בהתלהבות גדולה מאוד: כל הניסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו - כבשן האש, לך לך וכו' - לא הועילו לו שהקב"ה יגיד עליו: "כי ידעתיו". רק העובדה ש"יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" היא שהעניקה לו גילויי חיבה מאת ה'.

והוסיף ראש הישיבה ואמר: יש המחנכים את בניהם לתורה וליראת שמיים, ומסתפקים בזה. אך יש שהאופן שהם מחנכים את בניהם הוא כזה, שלא רק הבנים ילכו בדרכם, אלא הם גורמים לך שבניהם ילמדו גם את בניהם, וכך הלאה. זהו שנאמר: "ואת ביתו אחריו" - בניו, נכדיו, צאצאיו וכל יוצאי חלציו הולכים בדרך התורה והמצווה. על כך זכה אברהם אבינו שייאמר עליו: "כי ידעתיו".

עוד היה רגיל הרב צדקה זצוק"ל לומר בעניין חינוך הבנים: יש המחנכים את בניהם בצורה שאינה שורשית. הם מרגילים את בניהם לקיים את המצוות בשל מורא אביהם וכבודו, אך אינם מביאים את הבנים לך שירצו לקיים את המצוות מצד עצמם. התוצאה היא, שכל עוד כבודו של האב ומוראו קיימים מקפידים הבנים ללכת בדרכיו; אבל ברגע שהאב נפטר מן העולם, הם עוזבים את דרכיו ובוחרים בדרכם שלהם.

השל"ה הקדוש ביאר בדרך דרוש את הפסוק (שמות טו, ב) "זה א-לי ואנוהו א-לקי אבי וארוממנהו". אם הבנים מתחנכים כראוי, וה"א-לי" הוא שלהם - אז "ואנוהו"; אבל אם אין הם מרגישים שה' הוא הא-ל שלהם, אלא מקיימים את המצוות רק בגלל "אלקי אבי", כיוון שכך ראו בבית אבא-אזי "וארוממנהו". מלשון רמאות, ובקלות הם פורקים עול... מאברהם אבינו אנו למדים שיש לדאוג לחינוך בניו, שגם "אחריו" - כלומר, לאחר פטירתו של האב - ימשיכו הבנים בדרך התורה והמצוות.

רש"י: "כי ידעתיו" - לשון חיבה". זו חיבתו של אברהם אבינו, הענק שבענקים, אשר ציווה את בניו ואת ביתו אחריו ללכת בדרך ה'.

עוד מלמד אותנו אברהם אבינו בהלכות חינוך ומורה לבניו: אל תקיימו רק את מה שאני מצווה אתכם לעשות! עליכם לקיים גם את "ושמרו דרך ה'": "ושמרו" - מלשון (לז, יא): "ואביו שמר את הדבר". כלומר, צפו לקיים כל דבר שלפי דעתכם יש בו כדי לעשות נחת רוח לקב"ה, שיהיה "דרך ה'". זו דרכו של אברהם אבינו, שבעצמו קיים את אשר נצטווה, וגם הוסיף על כך את כל הדברים שהורוהו כליותיו, מה שהבין מעצמו שהוא דרך ה'. בזה עשה נחת רוח לקב"ה. (מתוך "דברי מרדכי")

לימוד גדול הוא עבורנו כמנהיגי חינוך, למצוא דרכים לתורת חיים, לייצר פעולות המעוררות את הרצון הפנימי לעבודת ה', לתת אפשרות לדון בדילמות - באופן שהחינוך יהיה שורשי "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (ש"ה ש"ג, ה'). נזכה בע"ה להמשיך דרכו של אברהם אבינו לחנך את תלמידנו לתורה ליראת שמים מתוך רצון והבנה פנימית ומתוך שמחה.

ומאברהם לאברהם, מאברהם אבינו לאברהם צאצאו ממשיך דרכו - הרב אברהם יצחק הכהן קוק. זוכים אנו לציין ביום ראשון בשבוע הבא עלינו לטובה (י"ט חשון) את יום הרב קוק, היום בו יצא הראי"ה קוק אל מסע המושבות בצפון הארץ לחבר לבבות ולהאזיב את דרך התורה. זו אחת מפעולותיו הייחודיות בהיותו "ושמרו דרך ה'" - מה שהבין מעצמו שהוא דרך ה' בתקופת אתחלתא דגאולה.

יום הרב קוק מהווה הזדמנות להעמיק את ההיכרות של תלמידינו עם דמותו של הרב קוק ולחזק את ההליכה לאורו. באגרת מוצעים תכנים איכותיים בתוכן ובצורה לתועלת צוותי החינוך. חזקו ואמצו בשליחותכם החינוכית המכוננת את זהות דורות ההמשך של עמ"י, צאצאי אברהם אבינו.

שבת שלום ומבורך, שוש